

Locuinta Redactorului

si
Cancelaria Redactiunii

e in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefraucate nu se voru primi decâtu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii ramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.

Pre siese lune . . . 6 „ „ „

Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a:

pre an. intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.

„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „

„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „

Pentru Insortiaul:

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschisuu

20 cr. de linia.

Unu esemplariu costă 10 cr.

Diet'a Ungariei.

Siedintia de la 22. iuniu a camerei deputatiloru.

Presiedinte: Paulu Siomsiciu; notari. Paulu Iamboru si Stefanu Mailatu. D'in partea guvernului ministrii. Balt. Horvatu, Juliu Andrasî, Col. Bedecoviciu, b. Iosefu Eötvösiu, Stefanu Gorove, Mel. Loniai si Bela Wenchim.

Siedintia se deschide la 10 ore a. m.

Dupa citirea si autenticarea procesului verb. a siedintiei trecute, presiedintele anuncia mai multe petitiuni, care se predau comisiunii petitiunarie.

Ionu Chisiu combate asertiunea secret. de statu Hollanu, câ cetatea Satu-mare ar' fi impelecatu inaintarea lucrârilor la linia fer. Dobretînu-Sotumare-Sigetiu, si documenteaza contrariulu. In urma interpeleza pre ministrulu de comunicatiune: Ce despusetiune ougeta a face contr'a abuseriloru comise de intreprinditoriulu primariu cu ocaziunea cladirii? — Se va comunica ministrulu de comun.

Se presinta mai multe petitiuni, intre care unele ceru, ca judecatoriile sê se organeseze d'odata cu municipiile.

Sandru Almasî interpeleza pre min. de justitia si de apărare: D'in ce cause deputatulu Sandru Cichi n'a recapetatu inca mibebele sale confiscate de tribunalulu de la Cluj, cu tote câ maj. sa si diet'a tieriei au despusu acest'a? — Se va imanuâ ministriloru respectivi.

Iuliu Svartiu susterne urmatoriulu proiectu de lege despre stergerea pedepsei de morte pentru crime politice:

§. 1. Pedeps'a de mörte (capitale) pentru crime politice se sterge.

§. 2. Ministrulu justitiei se insarcineza a esecuta legea presinte, fiindu indrumatu a presintâ inca in sesiunea actuala unu proiectu de lege in caus'a acest'a. (Risete in drept'a.)

In partea d'incolo a camerei — dice d. Svartiu — li place a primi cu hohote proiectulu meu. Vi prea multimescu pentru câ bine vorati a mi-face cunosutu conceptulu dvostre in cestiunea acest'a, (Aprobare in stang'a.)

Sandru Cichi propune urmatoriulu proiectu de concludu: „Camer'a decide, ca comisiunea de petitiuni sê-si susterna in fie-care sambeta raporturile sale motivate, êr' pertratara loru dupa restempu de trei dîle se pune la ordenea dîlei odata pentru totu de un'a.“ — Se va tipari si pune la ordenea dîlei

Se dă citire raportului comisiunii economice despre bugetulu camerei pre 1. iuniu, care sê si primesce. — Demitru Horvatu citește raportulu comisiunii centrale in obieptulu proiectului despre responsabilitatea judecatoriloru. — Se va tipari si pune la ordenea dîlei.

Trecundu-se la ordenea dîlei, se dă citire adresei dietei croate in contr'a vinderii paduriloru d'in confiniile croate.

Min. presied. c. Andrasî spune câ guvernulu ung. ceru desluciri in privintia intentiunii min. comunu de reshelu d'a vinde padurile cestiunate, si i s'a respunsu, câ nu se intentiuneza vinderea padurii ci numai a unei pârti d'in lemnele acelei paduri, pretiulu s'ar' intrebuintia pentru scopuri d'in confiniile croate. Alcum inca nu sa inchiatu vre-unu actu in privintia acest'a si nece nu se va inchiâ fâra scire a guvernului ungurescu.

Iosefu Zuviciu (croatu) desvolta cestiunea d'in punctu de vedere economicu, politicu si juridicu, recomandandu camerei primirea adresei.

Eduardu Zsedeni propune, ca dupa ce d'in declaratiunea ministrulu presiedinte se vede câ vinderea

respectiva inca nu s'a intemplatu, — pentru a corespunde adresei dietei croate camera sê indrume pre ministeriu: 1. a colucra pantru ca vinderea sê se intemple numai la casu, candu s'ar' dovedi, câ vinderea intr'una cantitate mai mare nu se pote amana fâra scaderea pretiului padurii, si in acestu casu sê mediulocseca, ca vinderea sê se facea intr'unu modu câtuze va potè mai avantajosuu pentru cei interesati; 2) ca partea cuvenita d'in lemnele destinate spre vendiare sê se dde celoru ce au avutu pana acum usufructulu acelor paduri; 3) ca oservandu câ vinderea se intentiuneza in una mesura mai mare decâtu concede câtinea ordenaria a productionii lemnelor d'in selbele in cestiune, sê colucra, ca sum'a ce se va incasa, sê se intrebuinteze numai pentru scopuri d'in confiniile croate.

Êr' Colom. Ghitiî desfasurandu pre largu importantia cestiunii, face motiunea urmatoria: Camer'a dechiara inainte de nula vinderea paduriloru d'in regimentulu Brodului si alu Petru varadinului, apartienetorie teritoriulu tierelor Croati'a-Dalmati'a-Slavoni'a la casu candu aceea s'ar' face in contr'a §. 8. art. 30. d'in 1867. fâra invoirea prealabile a dietelor Ungariei si Croatiei; dechiara, câ nu pote recunose la nece unu casu justeti'a unei astfelu de vinderi, si indruma ministeriulu, ca sê faca toti pasii receruti pentru ascurarea integritatii drepturiloru tiereloru coronei ung. si a intereselor confiniulu croatu. (Aprobare viua in stang'a.)

D'aci se incinge una discutiune lunga, si oservandu presiidiulu, câ motiunea stangei afla resunetu si in drept'a, êr' propunerea lui Zsedeni d'in drept'a n'are multe prospecte de reesitu, amana pre mane votarea asupr'a motiuniloru.

Siedintia se inchia la 1 1/2 ore a. m.

Siedintia d'in 23. iuniu a camerei deputatiloru.

Autenticandu-se proces. verbulu alu siedintiei precedente, presiedintele anuncia mai multe scrisori, intre acestu si analile dietei moraviane d'in 1867—68, apoi cererea dep. Sandru Szücs pentru concediu de 15 dîle, care i se acorda. — Mai multi deputati susternu petitiuni, unele contr'a proiectului organesarii judecatoriloru. — Ionu Chisiu interpeleza pre ministrulu de int., câ candu si cum se voru resolvi cererile susternute de mai multi honvèdi d'in Satu-mare si anume de Michailu Cosma et comp., pentru ajutoriu d'in fordulu honvediloru? Sandru Mednyanschi interpeleza pre min. de int. câ ce impregiurari l'au indemnatu a trahete comisariu reg. in cott. Siomogiu, si candu lu-va rechiamâ d'acolo? — Betranulu Mihailu Tanciciu interpeleza pre intregu ministeriulu, câ are de ougetu ca eu ocaziunea conscrierii poporatiunii, sê conscria pre toti cetatianii cari suporta sarcine publice, inse pana acum fure lipsiti de dreptulu d'alegere? si apoi presintâ-va unu proiectu de lege pentru investirea totutoru cetatieniloru majoreni cu dreptulu d'a legere? — Se va comunica ministeriulu. — Raportoriulu comisiunii perman. verif. dechiara verificatu pre dep. Eugenu Calai cu rezerv'a de 30 dîle pentru petitiuni.

Se face votare nominale asupr'a motiuniloru propuse in obieptulu adresei croate, resultandu: pentru motiunea dreptei 207 contr'a ei 132 voturi, cam la 80 insi au absentatu, deputatii croati inca au votatu pro, d'aci se pote dejudeca nedepondintia caracterului loru. — Trecundu se la ordenea dîlei, se incepe desbaterea generale asupr'a proiectului pentru organesarea potestatii judecatoriesci. — Col. Ghitiî propune, ca proiectulu in cestiune sê nu se puna su desbatere numai atunci candu proiect. de lege pentru organesarea juridictiuniloru si judecatoriloru voru fi susternute camerei. Majoritatea promtisima la impleuirea comandai guvernului inse dupa una

discutiune infocata respinge propunerea; dreptu-ce'a min. just. incepe desbaterea gen. motivandu-si proieptulu.

Siedintia se inchia la 2 1/2 ore d. am.

A invinsu limb'a nostra!

Ni diceau cu mandria romanii crisieni dupa alegerea de deputatu; si câtu de maretiu se identifica romanulu in bine si in reu cu limb'a sa, câ-ci scie bine, câ daca e urgisita limb'a lui, atunci cu limb'a e pangarita si natiunea, si de minune, poporul reportandu invingere morala, a luat la inima si aduse in mai multe locuri tributulu cuviintiosu limbei invingatorie: in 21 de comune limb'a romana sa inarticulatu de oficioasa incependu de la Criscioru, in Vascâu (opidu) Rieni si Draganesci, pana in hotarele Beiusiului. Dloru si jupaniloru acelor-a cari au pusu stavila in calea poporului, impeducandu-lu in drepturile sale mai sante si naturale a limbei incuviintiate si prin diet'a anului trecut, li dicemu numai atâta: apa trece, petrele remanu, — la toti ve curge Crisiulu sub ochi, si n'ati invetiatu atâta? era dloru preoti si invetiatori cari au remasu inderetru, li comandam esemplu d'in s. scriptura, vremu sê dicemu d'in apostolulu Rusaliloru: precum Ddieu a voitu sê se respecteze tote limbele de pe pamentu, dandu poronca jidoviloru galileeni (santii apostoli tramitiendu-le limba de focu — ca cu tote gintile pamentului sê vorbesca in limb'a propria; asiè multu mai virtosu galileanii nostri de notari si diregatori — ei pentru noi, nu noi pentru ei — sê vorbesca cu noi numai in limb'a nostra romana. Dar' Beusieniloru! cum de nu puneti in lucrare drepturile luptate? pana candu? prefectu romanu, jude romanu, majoritate in suflete, inteligintia si avere, apoi legeatierei!

Tribunалу.) Acum de mai multi ani vremu sê dicemu chiaru si in dîlele lui Bach centralisticulu s'a vediatu cuviintiosu a dismembrâ in privintia administrativa comitatulu acelu mare alu Bihoriului care pe scurtu se intinde de candu a inghititu in secl. 18. Districtulu Beiusiului de la Zarandulu Ardelului, pana la Cumani'a Ungariei; cestiunea deci asiè a tribunalului in Beiusiu e evidinta, e numai a timpului candu celu multu vomu avè unu guvern comitatensu asiè de justu celu putienu ca si a lui Bach, care la anulu 1851, restituise in integrum districtulu Beiusiului. De locu dupa alegere, Beiusiulu, Cohulu, Baiti'a (trei opide) cu dieci si dieci de comune au facutu arctare in asta privintia la comitatu, la comitatu inse influentieza multimea advocatiloru, cu alte cuvinte deslegarea cestiunei tribunalului in Beiusiu se va desnoda la guvern, unde in totu casulu va fi consultu a manecâ o deputatiune.

Congresu catolicu. Beiusiulu fiindu isolatu de diecesa, cestiunea congresului n'a facutu mare sfara; unii au tacutu, altii au votatu: numele candidatiloru in precumpenire; A. Romanu, Vulcanu, Vasii, apoi Véghsó, Cucu, Pascuti.

Beiusiu pre la Rusalii. 1869

Relativu la Conciliulu Ecumeniculu.

Diariulu nemtiescu „P. L.“ impartiescesc urm. corespundintia in carea se cuprindu mai multe date interesante.

Vien'a, 21. iuniu, a. c. Dupa scirile sosite in dîlele d'in urma la osebitele cercuri diplomatice de aici, se potu precisâ de acum in liniaminte generale tesele cari curi'a romana le va supune desbaterii conciliului universalu. Trebuie sê se considere ca lucru constatatu câ conciliulu i este menita o misiune politica; acest'a o adeverescu tesele cari aseptu sanctiunea conciliului dar' mai multu inca faptulu, câ Cardinalulu Antoneli, la intrebarea unui solu acreditatu la curtea de Rom'a — carea este misiunea conciliului? — in locu de respunsu se multimi d'a face alusiuni la marele aventu si schimbarile esentiale intrevenite in relatiunile civile si de statu. In legatura cu acesta indegetare este asiediarea „comitetului besericescu-politicu de consuatiune“ carele, sub presiedintia cardinalului Reisaacu, are sê dee „Silabului“ unu cuprinsu positivu, si in asta forma noua sê-lu substerna apoi

la sanctiunea conciliului. Caracterul per excellen-
tiam politicu alu Silabului si alu doctrineloru sale
este recunoscutu si necontestatu. Curi'a romana
prevedietoria, cum este ea, se ingrisesce si pentru
casulu unei opusetiuni eventuale d'in partea unoru
poteri in contr'a publicatiunii Silabului ca concludu
alu conciliului, si anume crede ca tessele silabului
voru avè trecere mai buna, daca voru fi concepute, nu
ca mai nainte in forma imperativa, ci numai esorta-
tiva. Mai momentosa decâtu proclamatiunea Silabu-
lui este pentru curi'a romana a dou'a problema prin-
cipala a conciliului: de a staveri dogm'a despre
infalibilitatea Ponteficeleui. Curi'a
r. este pregatita si in asta privintia de a intin-
pinà opusetiune chiaru in sinulu episcopatului insu-si,
carele de mai multe secle se opune acestei dogme
infricosiate, conciliulu inse are in demana unu siru
de paliative, cari sunt menite a face pre eppatu a se
da dupa peru.

Lucrulu se va presentade de camdata estu-modu
ca si candu prin proclamarea dogmei despre infal-
ibilitatea papei nu s'ar' dice ce-va nou, si pentru
scopulu acestu-a se aminteste impregiurarea, câ pon-
teficele Piu IX. a enunciatu dejà una dogma, conce-
perea nemaculata a santei mame alu ddiu, unu actu,
carele presupuneà infalibilitatea papei, credintia
in dogm'a acest'a inse contine de una data si recu-
noscerea infalibilitatii pontificali d'in partea bese-
recei si a erarciei ei. Pre langa acest'a are sè se mo-
difice si pusetiunea de pana acum a eppiloru in con-
ciliu. Pana candu sacramentulu preutiei, respective
obtiencerea demnitatii diaconali, indreptatià pana
acuma la scaunulu eppescu, si competintia preu-
tiesca a preutului erà postpusa competintiei eppulu
numai in atatu-a, in câtu acestu-a mandatoriu no-
mine papae erà indreptatitu la unu siru de acte ro-
mane, era acum are a se face una despartire rigida
intre eppi si ceia-lalti membri ai erarciei, si gradua-
tiunea de pan'acum a singuraticiloru membri ai be-
sericeii — insu-si pap'a ca eppulu Romei e numai
primus inter pares — are a se strafornà in una sub-
ordinare si suprematia totale. Prin acèsta gra-
tiune noua, independinta si privilegiata ce voiesce
conciliulu a o da eppiloru, se crede câ i va potè
aplecà, cè se aredice la dogma infalibilitatea papei.

Gherl'a, 20 iuniu 1869.

Normativulu dupa care au fostu de a se face alegerile
la congresulu catolicu, care se intrunesc adu in Bud'a, se in-
tielege de sine câ s'a tramisu si ordinariatulu gr-cat. d'in
Gherl'a. In urm'a acestui normativu, veneratulu consistoriu
au affiatu cu cale, de a provocà pre clerulu subordinatu, ca
sè grabesca cu alegerile si dupa finirea acestor'a sè trami-
ta protocoalele despre rezultatulu alegeriloru consistoriului amin-
titu.

Dupa a nostra modesta opiniune veneratulu consisto-
riu nu au avutu dreptu de a escrie alegerile in modu im-
perativu a) pentrucà unu ordinariatu romanu nu are neci drep-
tu neci datorintia de a primì provocari si insarcinari officio-
se de la superiorii unei biserice straine, care neci de iure
neci de facto nu pote avè neci unu amestecu in trebile nostre

baserecesci, b) pentrucà veneratulu consistoriu Gherlanu
trebue sè scia câ baseric'a nostra gr-cat. i-si are autonomi'a
constitutiunea si independintia sa recunoscuta de legi posi-
tive, aduse in temporile acele, candu intolerantia si apesa-
rea fatia cu baseric'a si natiunalitatea romana si-a fostu
ajunsu culmea sa, c) veneratulu consistoriu constatoriu d'in
barbati cu eruditiune, tactu si simtieminte romane a trebui-
tu sè scie câ elu numai de la capulu provinciei gr-cat. ade-
ca de la metropolitulu gr-cat. romanu pote si trebue sè
primesca mandate insarcinari, inse nu de la superiorii
unei biserice, cu care noi numai in cele dogmatice si
spirituali suntemu uniti, dara abstragendu de la aceste
avemu legislatiunea si poterea executiva baseric'esca pro-
pria, care amendoe se exercita prin sinodulu provin-
cialu si sinodele particulari ale bisericei nostre si midilo-
citu prin capii acestei-a, d) veneratulu consistoriu a fostu de-
toriu sè scia câ scopulu pentru care suntemu chiamati la con-
gresulu catolicu e unu scopu mascatu si ascunde in sine unu
periclu pentru autonomi'a si independintia bisericei nostre,
care pana acum si-a aminstratu si-si aminstrèza fundatiu-
nile sale si caus'a sa scolara cu eschiderea a ori-ce amestecu
strainu si care (biserica) sustienendu caracterulu confesio-
nalu alu scoleloru nostre, de odata a pastratu si caracterulu
loru natiunalu romanu.

Dupa ce dara tote aceste le-a scuitu si a trebuitu sè le
scie veneratulu consistoriu am fi acceptatu, ca sè cèra d'in
tatu parerea clerulu si inteligintiei romane civile si numai
deca s'ar' fi esprimitu in acèsta privintia universitatea cre-
dinciosiloru gr-cat. sè fia procesu mai in colo; dupa ce inse
a delaturatu acestu espedientu si a escriu alegerile, lasu câ
opiniunea publica sè-si enuncie judecat'a sa a supr'a acestui
faptu alu veneratulu consistoriu Gherlanu, si io me restringu
la comunicarea resultatulu alegeriloru, constatatu prin nu-
merarea voturiloru.

In 17. si 18. l. c. o comisiune constatatoria d'in 5 mem-
bri mireni, 2 preoti si unu actuariu totu preotu — au nume-
ratu voturile parochieloru, care in urm'a ordinatiunei con-
sistoriale au alesu pre cei tramitiendi la congresulu d'in Bu-
d'a. D'in acèsta votisare s'a vedutu de o parte acèa cercu-
stare intristatoria, câ clerulu si poporulu a fostu in cea mai
mare confusiune cu privire la scopulu acestei alegere, si la
calitatilerocerte intr'unu atare representante, pentru câ alt-
mintrele si-ar' fi concentratu voturile sale in barbatiu cei mai
eminenti ai natiunei nostre, si nu ar' fi votatu fiesce care
tractu in mare parte totu pentru acei-a cu care vine in coa-
tingere in tote dilele; — de alta parte s'a constatatu acelu
momentu insemnatu si imbucurariu câ natiunea nostra are
o inteligintia frumosa, estinsa in o proportiune favorabila
mai preste tote tienuturile acestei diecese. — Ca sè se pòta
convinge despre acèsta ori si cine, nu trebue sè-i servescu
cu alte date, decâtu sè-i spunu câ ca membri ordinari au
capetatu voturi vre o 70 si ca suplinti vre o 77 individi totu
omeni inteligenti si versati in ore care ramu alu sciintieloru,
neanumerandu acil pre candidatii cari sciu numai ceti si scrie.
D'in tota dieces'a Gherlei au votatu 360 parochie, afara de
aceste 87 au protestatu in contr'a alegerii esprimendu-se pen-
tru pastrarea autonomiei bisericei nostre si solicitandu con-
vocarea sinodulu provincialu si sinodulu diecesanu. Mai
multe parochie s'au abtinentu de la alegeri.

Voturile credintiosiloru d'in o comuna baseric'esca s'a
privitu de unu votu colectiv, si asiè cari au capetatu mai

multe voturi d'in cele 360 parochie s'au enunciatu de mem-
bri ordinari sèu suplinti. — In acestu modu de membri or-
denari au reesitu: Gavrilu M a n u jude. supr. in pen-
siune cu 290 voturi, Augustu M u n t e a n u adv. in Gher-
l'a cu 176, Ioachim M u r e s i a n u presiedinte de sedria
in districtulu Nasaudului cu 117, Mihaiu B o h e t i e l u
vice-comite in comitatulu Dabacei cu 115, Andreiu M e d a n u
asesoru de sedria in districtulu Chiorului cu 113 voturi.
De membri suplinti au reesitu: Vasiliu B u t e a n u abl.
diet. cu 84 voturi. Ioane T o h a t i advocatu (rom.) in De-
siu cu 83, si Vas. P o p u notariu de sedria in comitatulu
Dabacei cu 59 voturi.

Ca sè scia on. cetitori cine au fostu unii d'in ceia lalti
candidati, cari au capetatu voturi mai multe dupa cei alesi
voiu inregistrà acil pre câti-va. Ca membri ordinari au capa-
tatu: Ioane M u r e s i a n u d'in Gherl'a 108, Gavr. M u
h a l i consil. pens. 76, Josifu M a n u comite supr. 75,
Petru A n c a jude cercualu in Gherl'a 70, Vasiliu B u t e a n u
abl. diet. 59, Alesandru N e m e s i u asesoru in
Gherl'a 56, Vasiliu M i h a l c a v. comite 54, Dr. Ioane
M a n u asesoru in Simleu 49, Georgiu P o p u posesoru
in Basesci 46, Alesandru B o h e t i e l u capit. supr. 36,
Georgiu F i l i p u advocatu in Selagiu 26, Josifu P o p u
d'in Chioru 28. Afara de acèsti-a au capetatu mai multi de
la 28 pana la unu votu.

Ca membrii suplinti au capetatu inca: Petru M i h a l i
abl. diet. 58, Ioane C i t i e asesoru in Desiu 58, Ioane M u r e s i a n u
d'in Gherl'a 56, Alesandru O n a c i u notariu
la oficiolatu in comitatulu Dabacei 36, Alesandru N e m e s i u
asesoru 49, Josifu P o p u d'in Chioru 37, Alesandru
P o p u de Capolnocu Manasturu jude cerc. 24, Clemente
H o s z u d'in Glodu 28, Augustu M u n t e a n u adv.
33 voturi. Afara de acèsti-a au capetatu mai multi de la 30
pana la unu votu.

Pentru deputatulu tramitiendu d'in statulu preotiescu
au votatu 352 preoti. D'intre acèsti-a 13 au protestatu in
contr'a alegerii, era 33 voturi s'au nemicitu d'in defectulu
forme. D'in cele 306 voturi primite de bune Ioane N e g r u t i u
canonicu metrop. a capetatu 87 voturi, prin ur-
mare s'a enunciatu de alesu d'in partea clerulu. Au mai ca-
petatu voturi: Mihaiu P a v e l u vicariu foraneu 53, De-
mitriu C o r o i a n u vic. for. 51, Stefanu B i l t i u 39,
Ioane A n d e r c o 34, Mihaiu S i e r b a n u 13, Ioane
G u l o v i c h 12, toti patru canonici in Gherla, Macedonu
P o p u prepositu 7, Vas. P o p u protop. in Santaiu 3, La-
zaru H u z a notar. consist. 3, si alti cincii insi câte unu
votu.

Dupa ce ve factu cunoscutu rezultatulu alegeriloru, vreu
a ve incunoscutia câ precum m'am informatu, deputatii alesi
voru conveni in Desiu sèu in Gherl'a si se voru cointielege de-
spre tienut'a ce voru sè-o iae fatia cu congresulu catolicu,
si deca voru decide neparticiparea, i-si voru espune motivele
in forma de protestu sèu memorialu precum voru affà mai
cu scopu, si acèl'a lu voru tramite stralucitul coru epi-
sopescu resp. primatelu catoliciloru d'in Austro-Maghiaria.

Inainte de inchiare nu potu sè nu reprobezu fapt'a
unui confrate alu nostru, carele au folositu tote modurile pos-
sibile precum relatiunile amicali, legaturile de sange si alte
midiloe cortesiesci numai ca sè pota reesi de alesu ca mem-
bru ordinariu. Recunosc dreptulu ori-cui de a se candidà
si alege, deca posiede increderea alegatoriloru sei, inse

FOISIORIA

Critic'a dlu T. Maiorescu. *)

II

Autoriulu „scrierei“ fora volia si pre nesentite lune-
ca in cat'a etimologistiloru si candu vorbesce despre scrierea
unoru vocali derivate.

Câ la p. 115 dice:

Noi nu dicemu, ca scrierea lui a seau è sè se faca
dupa originea etimologica a cuventelor urmarita
pana in limbi straine, ci numai dupa forma
radicala intru câtu se afla in limb'a rumana.

Va sè dica d. sa e de opiniune, ca pre t sè-lu scriemu
acusi cu a, acusi cu e, dupa cum cere etimologia; inse acè-
st'a d'in urma sè nu se caute a fora de tienutulu limbei ro-
mane, nece sè se urmaresca in limbe straine.

Prin limbe straine d. sa intielege nesmentitu in loculu
antaniu limb'a l a t i n a.

De si nu suntemu de acordu cu d. sa intru acèst'a —
câ noi nu potemu considerà de straina nece pre filia cu res-
pectu la mama-sa, nece pre mama cu respectu la filia-sa,
chiar' nece intru acelu casu, candu un'a d'intru inseele ar' luci
in porfira si visonu, èr' alalta nu ar' avè pre corpulu sèu de
câtu ruptire petecite cu materie de colori diverse, — sè la-
sâmu, câ este asiè, pre cum supune d. sa: limb'a latina fia
straina pentru cea romana, si form'a radicala a cuventelor
cu t nu se urmar'esca, de câtu in l. romana.

Si sè întrebâmu:

a) Ce cosecintia este a cercà dupa sunetulu primitivu,
d'in care s'a nascutu sunetulu derivatu t, — a esprime pre
t acusi cu a acusi cu e, dupa cum adeca s'a nascutu d'in e
s'au d'in a; era facia cu alalte sunete derivate a nu observà

totu acestu modu de purcedere, ce a le scrie, dupa cum se
audu, seau in modu cu totul arbitrariu?

Pentru ce a si e singure sè aiba privilegiulu de a cu-
stà si dupa ce si-au pierdutu sunetulu primitivu; era s. e.
o sè piera de totu si sè fia inlocuitu cu alta vocale, in data
ce a pierdutu sunetulu sèu primitivu si s'a mutat in u?

Si de ce e dupa pierderea sunetulu primitivu, numai
atunci sè se pastreze, candu a trecutu in t, si nu si atunci,
cand d'in cause eufonice s'a prefacutu in ea, seau chia-
ru in a?

A scrie: s e d u cu e, pentru câ etimologia urmarita
in limb'a romana asiè poftesce, si l a u d a t i totu d'in ra-
tiunea aceea,

apoi a o intorce si a scrie: s a d a ori s e a d a si
m a s a ori m e a s a, macaru câ aceea-si etimologia cere,
sè scrii cu e, — a scrie: p o a t e si p u t e m u in contr'a
acelei-a-si ratiuni etimologice,

este una logica de totu curiosa, — mi-ar' veni se dîcu:
defectulu a ori-ce logica; si o asiè fi dîsu, de nu mi aduceam
a mente de cuventele autoriului, unde dice: in scriere tre-
bue sè domnesca cea mai stricta logica (p. 113.)

Si de aceea nu dîcu. Câ deca in scriere preste totu
trebue se domnesca cea mai stricta logica, apoi cumu ar'
potè logic'a lipsi in „scrierea“ facuta a nume despre scriere
si inca despre scriere dupa s i s t e m u l u l o g i c u ?

b) Autoriulu „scrierei“ dice: pentru alegerea vocalei,
cu carea sè scrii pre t, sè nu cauti etimologia, numai intru
câtu ea se afla in limb'a romana.

De ce nu se tiene d. sa de regul'a, ce insulu a facutu, ce
urmaresce vocalea radicala pana in limbe straine?

Fara indoieia pentru câ regula d. sale este smintita, si
d'in caus'a acest'a nece autoriulu nu o pote urmà cu conse-
cintia.

D. M. si-calca regul'a si urmaresce vocalea, d'in care
s'a nascutu t, preste miediunele limbei romane, spre esem-
plu candu scrie la p. 85

d e s v e l i r a m u adeca a d e s v e l i c u e. Pen-
tru câ in limb'a romana e curatu nu se mai aude intru nece
unu cuventu de radecin'a acèst'a. Form'a radicala este velu
care se rostesc cu n. de catra tota suflarea romana. Auto-
riulu dara scriendu verbulu acèst'a, cu e, i-a urmaritu eti-
mologia pana in limb'a latina, unde cuventulu de radecina
e scrisu cu e: v e l u m.

Eca ce cosecintie sè afla in sistemulu logicu si
ratiunale!

Totu asiè merge si la p. 89, unde autoriulu dice: „t
provene d'in a in m'ru.“ Unde se afla in tota limb'a roma-
na ce-va urma de acestu a? Neca-iri. Si deca d. sa totu-si
dice, ca t, acèst'a provine d'in a, este pentru câ era a cautatu
form'a radicala a cuventulu intru una limba straina, in
limb'a latinesca, unde se afla scrisu m a l u m.

Acil inse ar' potè cine-va sè se indoesca, ore bine si de-
reptu lucra d. M. candu si-continua urmarirea pana in latina
— si ore nu erà de ajunsu a se multiumi cu cautarea rade-
cinei numai in l. romana? ore cu a seau cu e se scrie mai
bine cuventulu acèst'a?

Câ a sub accentu nu-si muta sunetulu primitivu nice
cand u precede cosunatoria vertosa si urmeza silaba cu vocale
era vertosa. Marturu ne este cuventulu a m a r u, b a t u
s. a., in cari nece unu romanu nu dice cu t.

D'in contra e dupa cosunatoria vertosa si urmatu de
silaba cu vocale era vertosa se preface in t. De aci dicemu
cu t: Petru, versu, peru, fetu — si cu e: doi Petri, peri,
versi, feti.

Dupa analogia acèst'a nu s'ar' cadè sè scriemu: m e r u
— m e r i, cumu scriemu: p e r u — p e r i?

Ce ne impedece sè nu scriemu cu e? Etimologia? De-
ca o cautâmu numai in limb'a romana, de securu nu. Era
deca o urmarimu si in cea latina, pote câ ne impedece, si
pote câ nu.

Radecin'a acestui cuventu la greci se scrie: πῆλον

*) Vedi nr. 41, 42 si 65. „Fed.“

trebuie să me intristeze deca vedu că ambițiunea personală e asiè de mare în cine-va, cătuneponderandu si facultatile sale intelectuali si cunoscintiele recerute pentru a aperi o causa asiè momentosa precum e cea în cestiuine, are temeritatea de a se obrude prin midiloce false alegatoriloru si a cercă o chiamare, carei-a nu e capabilu de ai corespunde, Facu atentu pre confratele nostru, ca de acolo, ca cineva în unu cereu confidentialu are curagiulu de a se aretă de unu omu erudit, pricepetoriu de lucru, disputa de lana caprina si dîce cuvinte mari, înca nu urmèza ca acela — ori au studiulu ori nu — va fi în stare a vorbi ad rem acolo, unde se receru cunoscintie istorice, juridice si unde se recere agerime, prevedere si profunditate în dejudecarea ore carui lucru. Non omnes possumus omnia. Apoi dela unii DD. protopopi si preoti înca asiè fi asceptatu, ca deca s'au dimisu la alegeri, sè fia avutu mai multu respectu catra ponderositate causei si catra merite cascigate cu sudore multa, catra sciintia si prassa ca sè nu vedemu comise atari inconveniente, că barbati cei mai eminenti si mai capaci ai natiunei nostre sè fia pusi de suplintii unui cancelistu sèu tieranu, caror'a li s'a datu voturi de membri ordinari.

Dupa aceste primiti etc. Napocanus.

La adunarea gen. a asociat. trans. pentru cul. si lit. poporului rom.

(nu—nu.) Adunarea gen. a asociatiunii transilvane pentru cultura si literatura poporului romanu se va tienè estu-timpu în Siomeut'a-mare (Cetatea-de-petra). Fratii nostri d'acolo incepu a se miscă, facu pregatiri pentru acesta solemnè ocasiune de intrunire nationale-literaria. În 7. iuniu s'au tienutu una conferintia, în care s'au suscrisu la 500 fl. în favorea acelei serbatori fratiesci. Erà vorba, că voru prepară si nescari productiuni de es. unu concertu, nu scimtu acèsta în câtu se va potè realisă, cu tote că ar servi spre mare onore fratiloru nostri. Se va arangiă si unu balu nationalu. Autfisem nu de multu că eminentulu nostru dramatisu Pascali ar fi avendu de eugetu a trece si estu tempu carpatii spre a ni remprospetă impresiunile frumosei sale arte nationale, si în casulu acestu a n'ar lipsi neci la adunarea asociatiunii nostre.

Realisarea acestei faime imbucuratorie ar avè rezultate avantajoase atătu în favorea asociatiunii câtu si în a publiculu intr'unitu, — deci o dorimu.

Atatu-a despre pregatiri.

Trecundu la însu-si actulu adunării, ni permitemu a crede că acelu-a va produce efepte fecunde si salutari între fratii nostri d'în pregiura pre unde lumin'a nationale înca nu si-a potutu reslati bine radiile sale vivificatorie. Vorbindu despre actulu adunării nu potemu a nu ni intrunì votulu cu alu binemeritatulu nostru G. B., carele în nr. 12. alu „Transilvaniei“ si-esprime dorintia, ca l. disertatiuni scientificè, literarie, artistice, agronomice etc. sè se vedia câtu mai multe pre mès'a adunării si sè se audia de pre tribun'a ei, 2) ca cine-va d'în filii cetății de pétra sè fi compusu mono-

grafi'a acestui districtu, — că-ce de ar' renvià pre 24 ôre strabunii numeroseloru familie boeresci d'în acelu districtu, ca sè spuna generatiuniloru presente, câte au facutu si ce au suferitu ei — mai alesu de la 1526 încose — nu numai pentru patria în genere, ci si în specie pentru natiunea loru romanésca si pentru confesiunea loru avitica, atunci credetj-mi, dîce d. B., că noi cei carii ne tragemu originea d'în acelu districtu si cei carii credemu că amu facutu nu sciu ce lucruri mari în vietia nostra, amu sta prea umiliti d'inaintea loru, — 3) ca în privintia alegerii membriloru onorari sè se oserve strinsu regul'a staverita înainte cu siepte ani, adèca: ori-cine voiesce a propune membri onor., sè le arete mai antăiu la presidiu adresa si meritele loru, ér' presidiulu sè concrèdia propunerea unei comisiuni adhoc care sè-si dèe opiniunea asupra ei, si în casu candu comis. ar' află cu cale delaturarea vre unui membru propusu. sè o face acèsta la presidiu, pentru ca sè se evite anemositățile, demustratiunile si — în fine blamagiulu. 4) ca adunarea gener. de la Siomeut'a sè îde în consideratiune mai d'aprope spaimentatori'a nepasare, se dorere, se manifesta în unele tienuturi cătra scolele romanesci, cătra literatur'a romana cătra istoria patriei si a natiunii si mai în scurtu cătra totu ce e romanescu. Chiamarea asociatiunii nostre este a scrută cu d'amenuntulu causele, pentru care la mai multi li este rusine a se numi romani, a lucră ca romani si a se interesă de cultura si literatur'a romanésca, adèca de seopulu acestei asociatiuni. Nimicu în lume nu esiste sîra ratiune — dîce d. B., prin urmare aici înca trebuie sè fia ce-va mediulocu.

Necrologu.

† Ioane Popu-Baritiu, parocu în Petridulu de midilocu, aproape, de Turd'a, membru alu asociatiunii transilvane romane, repansă în Domnulu în sér'a d'în 31 Maiu c. n. în etate de 84 de ani aproape si fu înmormentatu langa parintii, mosii si strabunii sèi la beseric'a edificata prin ingrigirea si în parte prin spesele sale, dupa cesierbise la altarulu Domnului toema 60 de ani, adèca d'în Maiu 1809 pana în 1869, d'în care periodu trei ani petrecuse ca parocu în Juculu-de-diosu (comit. Clusiu), era restulu întregu în loculu nascerei sale, de unde se si mută la alta vietia.

Sfer'a de activitate a ori carui parocu d'în comunele rurale este d'în natur'a lucrului si dupa pusetiunea sa atătu de marginita, în câtu la unulu ca acela toema si pre langa cea mai buna vointia prea rari se dà ocasiune de a se arată în lume cu nu sciu ce fapte, de care sè se intereseze necum viitoriulu, dara nici chiaru contemporanii sei. Pastorirea întieptă si esemplaria a poporeniloru, educatiunea si institutiunea familie, deca o are, si portarea unei economie mai rationabile, cam acestea suntu sferele de activitate, în lăintrulu caror'a se întoreu parocii nostri d'în comunele rurale. Paroculu Ioane Baritiu dusu de parintii sei la scola în etate de 9 ani, si-facuse cursurile de invetiatura în Blasiu, Clusiu si Aradu. În Blasiu fusese si elu unulu d'în elevii cunoscutiloru trei barbati de sciintia, Samuilu, Georgie si Petru, cum si

Tote alte probe despre valoarea fonetica a literiloru suntu nu deplenu secure.

De aci mi se pare lucru forte încumetatu a luă de adeveritu, că în limb'a latina nu a fostu nece nece u, ma nece chiaru se au altu sunetu vocale afora de cele, ce se cetescu acumu în cuventele latine.

Pre cumu dara ar' fi smentela a te tienè de ortografi'a latina, ca orbulu de gardu: chiaru asiè smentela este si a nu luă latin'a în considerare atunci, candu urmarindu-se radecin'a cuventulu în limb'a romana nu se pote află sunetulu primitivu.

D. M. pre cumu amu vedutu, înca asiè lucră; de si regul'a si-o pune întru altu feliu. Sè sperămu înse, că d. sa-si va reformă regul'a asiè, câtu sè nu fia în contradicere cu faptele d. sale ce le bune.

La pag. 35 numera sonurele si pune urmatoria-le 7 vocăli:

a e i o u ū î

era pre e si o deschisu ca în silabele prime ale cuventelor: lege si pote, le ignoreza de totu, si în tota cartea sa nu pune nece una lege pentru aceste sunete, — ce scrie pre celu de antăniu acusi cu e, acusi cu ea si acusi cu a; era pre celu d'în urma cu oa s'au cu a.

Acosta este un'a d'în scaderile nu cele mai mici ale „scrierei.“ Că pre candu autoriulu pentru e scrie preste 6 pagine, de si dupa asertulu densulu dela pag. 87 „d'în nenorocire nu este primitu dupa vre-unu principiu demonstrabilu, ce dupa o fononimia înca neficsata:“ negleze cu totulu a vorbi de trecerea lui e închisu (ca în bezi) în e deschisu (ca în beade) si de aci apoi în diftongu nascutu d'întru una mai mare înaltiare spre a (ca în beada si beaza) si în urma în a spuriu (ca în vada) dupa altu modu de pronuncia a cuventulu si ca în maci) — si despre trecerea lui o închisu în o deschisu (ca în mort) înca nu vorbesce nimicu; de si trecerea aces-

alu celoru-lalti profesori contemporani, cari înflacarati de amore cătra natiune si patria, pana pre la inceputulu acestui seculu alu 19-lea transplantasera în sinulu natiunei loru cu celu mai raru devotamentu ideii si cunoscintie castigatè în Europ'a meridionala si apusena. În tota vietia sa elu vorbiea cu mare pietate despre profesorii sei; nu ascundea defectele loru, le escusă înse totu-de-un'a cu caracterulu tempului, în care au vietuitu si au suferitu acei omeni. Se parea înse, că tenerime d'în tempulu sèu i placuse de Georgie Sincai mai multu ca de toti cei-lalti; ceea ce se esplică d'în temperamentulu celu infocatu si d'în caracterulu decisu alu lui Sincai; era cu înaintarea etatei audieai pe paroculu Ioane dicundu cătra filii sèi cei mai mari: Me, luati-ve sém'a, sè nu patfi si voi ca Sincai. Sciti voi ce ve dîcea mosiu-vostru: Nu e buna invetiatur'a multa fără mînte si mai multa; era: Theoria sine praxi, sicut rota sine axi. Acestu feliu de proverbia si aforisme betranesci nu prea au valere la tenerime, ele intra pre una urechia si esu pre ceea-lalta. Tenerimea crede cam dupace se bufnesce cu capulu de pragu susu si diosu, asiè e lumea si cursulu ei.

Paroculu Ioane Baritiu a sacrificatu dupa poterile sale multu pentru crescerea si institutiunea filoru sei, nici odata înse n'a încuviintiatu, ca vre unulu d'în ei sè-si parasesca patria; unu adeveratu ardélenu concrescutu cum am dîce, cu muntii si cu valile patriei sale, lui i eră preste potintia, ca sè-si facea idea de vreuna alta patria, care sè se pota asemenă cu Transilvania lui. În data d'în anii de antai a publicitatei romanesci elu citea regulatu mai totu cei cadea în mana scrisu romanesc, eră prenumeratu la foi politice si literarie, sub conditiune înse, ca sè afe în ele lucruri d'în patria sa. Se întielege, că legile feudalitice ale Transilvaniei nu i placea, d'în care cauza pana se află în etate mai vigoroasă, venia în câte unu conflictu cu unii boierasi d'în comitatul si mai vertosu cu unii ampoiati municipali d'în cause prea bine sciute; era în asemenea casuri ilu audiai dicundu: Ce norocu pre noi, că avemu i m p e r a t u. Consolatiune istorica si traditionala acèsta, care se pote esplică prea bine... În an. 1848/9 paroculu Ioane despoiatu de tota avere sa prin insurgenti, scapă numai cu vietia în muntii apuseni, unde se adaposti la amiculu sèu protopopulu Iosifu Igianu si la nepotulu sèu protopopulu Simionu Balintu, era patru filii ai sèi luptă în acela-si timpu pentru vietia si libertate, pre candu celu mai mare d'în ei, Georgie, se află în captivitate ruso-austriaca. Lucrulu singularu înse, că acestu betranu, ca si cei mai multi contemporani ai sèi nu crediuse în rezultatele revolutiunei unguresci; de alta parte înse catastrofele belice si politice d'în an. 1866 si 1867 i-au sagetatu dreptu în anima.

La mormentulu lui Ioane Baritiu ingenunchie si se roga pentru repausulu eternu alu lui veduv'a preutésa cu cinci filii si un'a fica mai multi nepoti si stranepoti, unu genere si patru norori.

Hoc ei filius major monumentum posuit. („Trans.“)

Romani'a.

Senatululu Romaniei.

În siedintiele de la 25 Maiu pana la 1 Iuniu. v. s'au ocupatu de legea de mare importantia a reorganisării besericeii romane (publicata si în „Fed.“) S'au facutu doue emendamine însemnate, si anume

toru doue vocale este regulata dupa principiu nu numai demustrabile, ce si demustratu.

Mai în colo autoriulu „scrierei“ nu amentesce nece despre mutarea lui o în u; ce scrie fora nece una superare o, unde aude o, si u unde aude u.

Acèsta este una violare a radeceinei si preste aceea una funtana, d'în carea remanendu destupata nu s'ar' versă altu ce-va, de câtu riere de confusiune. Cojugatiunea unui verbu cu e s'au o în silab'a penultima dupa d. M. s'ar' scrie asiè:

vedu, vediu, vedi, — veada (s'au vada) veadia (vadia), moriu, moare, murimu si apoi era: eli moru.

Este logicu a cojugă asiè, câtu radecin'a se fia trasa-impinsa, cumu vene la gur'a celui d'în anghiulu acèsta se au celu d'în anghiulu d'în colo?

Dereptu, că d. sa a disu la p. 86: „logic'a scrierei cere aratarea consunei radicali“, dara nu este dereptu aceea, ce a disu. Că vocalea radeceinei înca merita luare în consideratiune, candu ea nu e perita, ce numai d'în cause eufonice demustrabili pierde sunetulu sèu, — mai alesu deca prin flesiune era-lu recapete.

Nece sè amagesca pre cine-va esemplele, ce se aducu d'în latinia (cado, con-cido; teneo, con-tineo; partior, imper-tior; quatio, concutio). Pentru că în latina vocalea verbului de radecina, deca s'a scambatu prin componere, atunci remane totu scambata întru întrega flesiunea verbului compusu se au derivatu, si cea primitiva nu se reintorce mai multu.

Romanesce nu merge asiè. În persona 1 de esemplu, vocalea dâ unu sunetu, întru a 2. altulu, si întru a 3 ér' altulu, — cari sunete în decursulu flesiunei revinu era-si, si tote suntu redusa la regule si splicate d'întru influintia consunantiloru si a vocaliloru d'în giuru. (Vedi: Elemente de limb'a romana T. Cipariu. Blasiu 1854.)

(Va urmă.)

si numai dupa dori: μάλον. La greci dara form'a cu e lungu, este cea recepta în limb'a culta.

Èra la latini, adeveratu la scrietorii clasici, d'în temporele cele bune, se scrie m a l u m. Înse suntu momente de ajunsu si spre sustienerea lui m e l u m în locu de m a l u m. Că întru unu Ms. vechiu a lui Paladiu forte a dese ori se afla scrisu m e l u m în locu de m a l u m. (Vedi Scriptores rei rusticae ed. Bipont.) La Pliniu înca se afla m e l a p i u m, m e l o f o l i u m, m e l i m e l u m si m e l i n u s a u m; asemene la Varo, Isidoru si altii. Maigne d' Arnis în lexicon mediae et infimae latinitatis, Paris 1858 are: m e l u m meru (poma) aflatu întru unu Glosariu vechiu, — si m e l u s meru (pomu) citatu d'în Muratoriu.

Deca considerămu aceste, si deca considerămu, că în plur. dicemu meri si mere si almente nu potemu dîce, pote vomu află mai naturale si nu în opusetiune cu etimologi'a a serie si în sing. si în plur. totu cu e: m e r u, m e r i si m e r e, c a p e r u, p e r i si p e r e.

Ortografi'a latina, ca atare nu pote sierbi de îndereptariu întru tote pentru ortografi'a romana.

Nu tote sunetele, ce se audu în cuventele romane, suntu a se reproduce cu literele, cu cari suntu scrisa în limb'a latina clasica. Că noi nu scriemu latinesce, ce romanesc; si latin'a clasica pre multe locure a fostu departata de limb'a poporulu. Adauge, că nece nu avemu date mai pre susu de ori-ce exceptiune, d'în cari sè potemu cunosce cu securitate deplena, cumu a pronunciatu Ciceru limb'a ocurentè în scriptele sale.

Cercetarile filologiloru pre terenulu acèsta, fia ele câtu de vaste, minutiose si adunci, nu voru potè da probe în totu loculu radicate preste tota indoel'a d'întru aceea cauza prea simpla, că literele suntu numai s e m n e l e si nu r e p r o d u c t o r i e l e sunetulu.

Sunetulu semnatu prin litera nu se pote invetiă cu certitudine, de câtu d'în a u d i u.

alu dlui Bosianu la art. 5., ca in sinodulu Romaniei sê faca parte si clerulu de miru — câte trei insi d'in una eparcie, si alu dlui Siclénu la art. 20. ca episcopii numiti de Cus'a sê se supuna alegerii, conformu canonelor. Emendamentul primu s'a acceptat, er' alu duoile a cadiutu cu 21 bile negre (3 ale eppiloru) contr'a 19 albe. In 1. iun. legea in cestiune s'a votatu definitivu.

ADUNAREA DEPUTATILORU.

Siedintia de Joi, 29 maiu.

Dupa comunicatiunile cotidiene si dupa o scurta discutie asupra ordinii d'lei, dnu primu ministru dâ eitate mesagiului de prelungire a sesiunei pana la 9 iuniu venitoru.

Câte-va voci: Protestamu.

D. Niculescu anuncia 2 interpelări: un'a d. ministru de finantie, privitoria la intardiarea predării proprietătiloru de mana mórta celor care le au cuperatu si alt'a domnului ministru de culte, pentru ilegal'a numire a cuviosci maice Magdalin'a ca staritia la monastirea Tigănesci.

La ordinea d'lei fiindu proiectulu de lege pentru contingentulu armatei de 7200 tineri, cerutu pre anulu curinte, se dâ citire raportului comitatului delegatiloru, care conchide admiterea acestui proiectu.

D. Michaiu Radu, ca delegatu alu sect. I. dîce că legea armării a pusu insarcinare ministeriului de resbelu ca, chiamandu-se unu contingentu, sê se elibere alte contingente, d'in 1865 si 1866; contingentulu de 7200, cerutu acum, nu completea numerulu contingenteloru eliberate; de acea dsa cerc ca Camer'a sê autorizeze pre d. ministru de resbelu a chiamă unu numeru mai mare, spre a se pune strictu in lege.

D. Cesaru Boliacu sustiene că ori cine — crede dsa — simte necesitatea infintării de armata. Dêca guvernulu spune că are necesitate de 7 mii, ar' fi de prisosu a propune marirea contingentului; ceea ce dlui ar' propune e sê se rîge guvernulu a se ingriji bine armat'a.

D. ministru de interne dîce că pre terenulu armatei, nu incapu lupte de partite; toti voimu sê avemu armata bine organizata; inse trebuie sê ne uitămu si la finantie nostre si la sistemulu de organizare. Acum vomu avê si militie si nu trebuie ca tote resursele sê se concentre in armat'a de linia, militiele trebuiescu bine organizate. Ar' fi voitu guvernulu sê aiba 12 mii de omeni pentru acestu anu, inse finantie lipsescu. Anulu trecut au intratu 6800 omeni, inse multi d'in ei debili si multi s'au intorsu acasa. Se pôte ca cele dîse de d. Radu Mihaiu sê fie esacte; inse guvernulu nu vrê sê cêra numeru mare si apoi sê nu póta gasi buni tineri de câtu 6—7 mii, dupa cum a cerutu.

Discutiunea se inchide; se pune la votu luarea in consideratiune a proiectului de lege prin apelu nominalu si se primesce. Se punu succesiv la votu cele 2 art. ale proiectului si se primescu, fâra discutie. Se pune la votu prin bile votarea in totalu a proiectului si se primesce cu 75 voturi contr'a 4.

Se pune in discutie proiectulu de lege pentru navigatiunea Prutului, dupa citirea raportului comitatului delegatiloru, care conchide a se primi fâra modificare, cu observarea ca sê se invite guvernulu a-si face prin cale diplomatice rezervele sale in privintia numirii de Principatele-Unite in locu de Roman'a, cum si in privintia articiloru privitori la prescriptiunea jurisdictiunii consulare, care nu trebuie prejudecata pana la solve-rea ei.

D. G. Brateanu sustiene că e o mare onore pentru Roman'a a inchia asemenea tractate cu poterile straine; inse sunt unele amendamente de care raportulu nu pomenesce; ast-felu e unu amendamentu care propune escluderea Austriei de la participarea acestei navigabilităti, că-ci Austri'a n'are de câtu putiena parte d'in riu si care nu pôte suportă de câtu plute; cestiunea politica este seriosa, că ci se potu ivi casuri candu voru fi numite comisiuni si atunci vomu avê 2 glasuri contr'a 1 si noi vomu fi cei cari vomu perde. Dsa cere a se citi conventiunea in cestiune, că-ci sunt articli cari atacu proprietatea, de ora-ce nu se specifica de locu spatiulu drumului de pre tiermii riului.

D. Cogalniceanu arêta că acestu proiectu e supusu ratificării nu a acestei camere, ci a celei ce a urmatu dupa constituanta. Dsa atunci eră raportore si comisiunea propusese respingerea 1-iu pentru că nu se sciea dêca Austri'a pote a partecipa, 2-a pentru curatirea Dunării prin o comisiune. Astu-felu eră cestiunea spargerii portiloru de feru, a gherdacuriloru, si care Austri'a pretindea a se face numai de Roman'a. Prin tratatulu de la Paris s'a statuatu — si Austri'a a fostu d'acordu — că curatirea Prutului sê se faca in comunu de statele vecine. — Acestu principiu guvernulu austriacu nu-lu potu nega si in privintia Dunării. Cătu pentru punctulu 1-iu, dupa o cugetare matura resulta că Austri'a pôte partecipa la navigabilitate, că-ci Prutulu in Austri'a e flotabile prin plute si prin curatire pôte deveni si navigabilu si prin urmare Austri'a e statu partecipante. Interesele sunt mai mari pentru noi; Rusi'a nicio data nu se va invoi cu Au-

stri'a contr'a nōstra. Motivele pentru care trebuie sê se voteze legea sunt: 1-iu că navigabilitatea Prutului dâ vietia comerului a 6 judetie, care n'au drumu de feru; 2-a că acum se face nu o conventiune ca pan'aci, ci unu tractatu, prin care se prevede punerea p'acea-si linia a guvernului nostru cu cele alte guverne. Cătu despre halagi, despre care a vorbitu d. G. Brateanu, tiermulu trebuie sê aiba o distantia libera, marimea de 30 stangeni e prea esagerata; in totu easulu inse conventiunea nu se pôte modifica pre article, ci se pôte vota sêu respinge inse acêst'a in totalu.

Se cere inchiderea discutii; d. P. Gradisteanu cere a nu se inchide discutia, spre a se vedê de nu se pôte in conventiune, in locu de Principatele-Unite, sê se dica R o m a n i'a.

Dnu ministru de interne declara că inca d'in Camer'a trecuta cestiunea e transiata, că-ci atunci — cu osasiunea conventiunii telegrafo-postale — guvernulu nostru si-a facutu rezervele in privintia numelui.

D. P. Gradisteanu insista asupra titlului tieriei, dupa cum figurêza in conventiune. Dsa propune — pentru că lucrulu sê se impace — ca in proiectulu de lege sê se dica „conventiunea intre R o m a n i'a si Austri'a si Rusi'a“ era in conventiune sê remana asiê cum este si totu-d'o-data sê se voteze si amendamentul pentru rezerve.

D. Cogalniceanu declara că guvernulu primese acêst'a redactiune.

D. Ionu Codrescu arêta că proiectulu stâ de trei ani neratificatu, că fostu Camera n'a voitu sê lu ratifice d'in caus'a cestiunii că Austriei se contestă dreptulu d'a partecipa la navigabilitate. Dupa acêsta conventiune se institue o noua linia de vama in tiera la noi. Avantagiile acestei concessiuni pentru noi sunt nule; tasele se i-au la gur'a fluviului, acolo unde cheltuelele sunt mai mice; navigarea e cea mai mare parte spre teritoriulu nostru si Prutulu printr'insa se instrainêza, fâra ca cheltuelele sê fie comune cu Rusi'a. Desavantagiile dar' sunt: 1-iu că nu s'a resoltitu cestiunea d'in 1866 candu s'a susenatu II-a că sê instrainêza cea mai mare parte d'in riu, care eră a nōstra absoluta pan'aci, III-a că politi'a e incredintata poteriloru straine, jurisdictiei consulare, unei comisiuni a carei majoritate o forma strainii si voru fi casuri candu poterea armata straina va veni sê ne impuna in tiera la noi diferite mesure. Pentru aceste motive dsa va vota contr'a conventiunii.

D. ministru Cogalniceanu protesta in contr'a acestoru vorbe d'in urma ale dlui Codrescu, carele a trasu conclusiuni cu totul departe de realitate, cu totul nedrepte si prin care stigmatiză acestu proiectu.

Se inchide discutie.

Se citece amendamentul prin care se cere a se dice: „Se inchia o conventiune intre I. S. Principele Dominitoru alu Romaniloru d'o parte si guvernele Austriei si Rusiei de alt'a“ in locu de fras'a pusa in conventiune. — Comisiunea aproba in unanimitate acestu amendamentu.

Si pune apoi la votu cu bile luarea in considerare a proiectului de lege, prin care se ratifica conventiunea. Camer'a lu primese cu 61 bile albe contr'a 22 negre.

Se pune in discutie amendamentul d-lui P. Gradisteanu, citatu mai susu.

D. Ionu Brateanu iê cuvintulu pentru că d. ministru de interne a facutu apelu la membrii fostulu guvernulu pentru a spune relatiunile sale cu agintele austriacu. D. Cogalniceanu, candu s'a presintatu acêsta conventiune in Camera, a fostu contr'a ei, aretandu intre altele că comitatele judetiene potu singure sê faca navigabile partea Prutului d'in Roman'a, si astu-felu elu nu s'ar' neutralisă. Mai tardiu, venindu d. Brateanu la ministeriu, agintele austriacu a venit sê trateze cu ministeriulu pentru inchierea conventiunii si d. Baronu Eder eră unu omu prea inteligent' pentru a face propuneru nedrepte in privintia Romaniei. D. Eder, intelegendu susceptibilitatile nostre, a spusu d-lui Brateanu că prin conventiuni aditionali se voru impacă tote acele susceptibilitati. D'aceea d. Brateanu ar' fi doritu acumu sê se discute pre article conventiunea, nu pentru a se amendă, că-ci acêst'a nu se pote, ci pentru ca Camer'a sê faca observatiunile sale, cari fiindu obligatorie pentru ministeriu, sê i serve de norma la inchierea conventiuniloru aditionali si conventiunea sê nu se puna in luerare pana cându acele conventiuni nu se voru ratifica. Pote că d. Codrescu a esageratu, iuse nu este mai putînu adeveratu că atunci, candu unu riu se neutralisêza, fâra-care potere este stapanu pre vasu si pune in esecutare prin matrozii si soldatii, cari suntu p'acelu vasu, totu ce-a ce lu privesce. In asemeni conditiuni celu mai micu, celu mai slabu, n'are dreptate nici o data. Astu-felu d. Brateanu este de parere a se inchia conventiuni aditionali, cari sê ne dde tote garantiile necesarie si conventiunea sê nu se puna in luerare de câtu atunci, candu se voru inchia tote acele conventiuni aditionali, facute de guvernulu, autorisatu de Camera pre respunderea lui.

Se inchide discutie si, punendu-se la votu cu bile amendamentul, se primesce cu 64 bile albe contr'a 20 negre. D. I. Brateanu se abține.

Se pune in discutie cererea unui creditu de 10,000

lei noii, pentru restaurarea monastirei Neamtin ca. a arsu acum câti va ani.

D. Cogalniceanu areta importantia acestei monastiri a lui Alesandru celu Bunu si Stefanu celu Mare. Acêsta monastire a arsu unu acumu câti-va ani si Dominitoriulu nostru, trecendu p'acolo, a luat initiativ'a restaurării ei; inse ori câtu de mare aru fi generositatea Domnêscă, nevoiele suntu si mai marl de câtu anim'a si d. ministru nu crede că voru ajunge 10,000 lei; d'aceea face apelu la marinimi'a si pioșetatea Gamerei, pentru a acordă o suma mai mare.

D. Manolache Costache combate propunerea ministeriului, pre temeiu că nu suntu bani, pentru că d'in cuvintele rostite de d. ministru de finantie, cu ocașunea interpelării d-lui, resulta că avemu deja unu deficitu de 80 de milioane de lei si pana la inchiderea exercitiului vomu avê unu deficitu de 100 de milioane.

D-nii Boliacu si G. Brateanu sustienu că nu este loculu d'a se face o mica economie pentru unu lucru atîtu de mare si propunu unu adausu de 15,000 lei, pre langa cei 10,000 lei. Camer'a primese proiectulu de creditu cu acestu sporu.

Se primescu apoi mai multe proiecte de legi in privintia unoru credite supplementari si straordinari. — Se pune in discutie unu proiectu de lege in privintia unui creditu de 200,000 pentru repararea diferiteloru monastiri d'in tiera.

D. Boliacu, intr'unu discursu elocinte, areta starea de degradare in care se afla edificiele cele mai insemnate prin anticitatea si scrierile istorice ce descepa. Astu felu cere a se repară mai antaiu monastirea Bucovetiu, ca obiectu de anticitate; alu douile Curtea de Argesiu, ca obiectu de arta; alu treilea mic'a Beserica Bucuru, care, de si cere putina cheltuela, trebuiescu neaperatu reperata, că-ci suveniru mari suntu legate de d'ins'a.

Se pune la votu articulu d'in lege si se primesce.

D. primu ministru. Demitru Ghica, iê cuvintulu pentru a relevă o asertiune a d. lui Manolache Costache, elu a dîsu că avemu unu deficitu de 100 de milioane. D. primu-ministru dîce că nu pote lasă necorctificata acesta erore, că-ci s'ar' lovî creditulu Statului. Noi n'avemu unu deficitu de 100 de milioane, ci detoria nostra este celu multu de 30 milioane. Nu trebuie sê ne plangemu necontentu de situatiunea nostra financiara; că este buna si d. primu-ministru dîce că aru dori ca tote statele d'in Europ'a, chiaru cele mai insemnate, sê fia intr'o situatiune financiara ca a Romaniei. „Rom.“

VARIETATI.

* (Unu sigilu revolutiunariu.) Es-ministru de la 1848, adi deputatulu Sev. Vucoviciu, nascutu sêrbu, inmanuă dîlele trecute directiunii museului d'in Pest'a sigilulu directoriului revolutiunariu d'in 1859, care aveă misiunea d'a provocă revolutiune in Ungari'a. Sigilulu acestu-a e providiutu cu insemnele ung. incungiurate de inscriptiunea: „Sigilulu directoriului nationalu ung. 1859.“ Numitulu es-ministru primi sigilulu acestu-a de la colonelulu Em. Sabó, carele partecipa ca referinte la consultările in afacerile resbelice. Membrii directoriului au fostu: Ludovica Cosiutu, Ladislau Telechi si Georgiu Clapca.

* (Intrebuintiarea lemneloru pentru a prindioru.) In Europ'a se intrebuinteaza pentru aprindiore pre totu anulu 100,000 orgie (stangini) de lemne. Austri'a singura are trebuintia de 12,000 orgie. In Europ'a se intrebuinteaza pre totu anulu 6000 milioane pachete de aprindiore. Aceste 6000 milioane de pachete, computandu-se pachetulu cu cruceriu, represinta unu pretiu de 12,499,000 fl.

Sciri electrice.

Vien'a, 21. iuniu. Una serenlara a cancelarului imperialu c. Beust relativa la caletoria vice-regelui Egiptului dechiara, că acelu-a n'a sulevatu nece neutralizarea canalului Suez, neci n'a invitatu pre imperatulu la deschiderea canalului.

Berolinu, 21. iuniu. Parlamentulu vamale respinse cu 157 contr'a 111 voturi darea pentru petrulu; primi inse reform'a tarifei pentru darea de zaharu. Regele va inchide mane senatulu imperialu si parlamentulu vamale.

Parisu, 21. iuniu. Imperatulu Napoleonu caletori adi in castrulu de la Chalons.

Madridu, 20. iuniu. Noulu cabinetu s'a formatu in modulu urmatoriu: Primu, ministru de resbelu si presedintele consiliului minist., Silvelo ministru de statu, Herrer'a ministru de justitia. Cei-alalti ministri nu s'au schimbatu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editori:

ALESANDRU ROMANU.